

להפסיד לצעל דין שהרי הדין פטור מלשלם לכולי עלמא לא שאל נשא ונתן ביד לא שאל לא נשא ונתן ביד ולא כהר"ש והטור דסבירא להו דאף בזה שפטור מלשלם נמי קם דינא אף על גב דאפשר בחזרה ליתא אלא ככל הגדולים הראשונים דברים יניהו: ויש כאן מקום

עיון במרדכי (סי' תשיב כג ע"א) דכתב על שם האלפסי צאינו מומחה ולא קבלוהו וטעה ולא נשא ונתן ביד דיש אומרים דחייב לשלם מדינא דגרמי וליחא דאם כן אין לך אדם שאינו מומחה שנעשה דין לעולם ועוד דאם כן אפילו טעה בדבר משנה וכו' מוצא מדבריו שהבין דפסק הגאון צאינו מומחה דלא קבלוהו קאמר דאם לא נשא ונתן ביד חייב הדין לשלם ושעל זה השיג האלפסי וקאמר דאינו חייב לשלם והא דחייב ליתא דאם כן יהיו דברי הרי"ף סותרים תוך כדי דבורו דמחילה כתב בצנא חמישה דחייב לשלם ואח"כ בהשגתו על הגאון כתב דפטור מלשלם אלא ודאי דהגאון לא קאמר אלא היבא דקבלוהו ואפילו הכי חייב לשלם כיון דאינו מומחה וכדפסק הרמב"ם ובעל המאור והעטור על שם רבינו האי גאון ועל זה השיג הרי"ף וקאמר דאינו חייב לשלם כיון שקבלוהו דאם כן אין לך אדם וכו' ודו"ק. ואין ספק דליכא טעות סופר במרדכי דהשמיט מלכתחילה חילוק בין קבלוהו ללא קבלוהו נ"ל: בכתב הרשב"א נשתנה (ח"א) סימן רנ"ג דאם היה מנהג צעיר להקל מפני שהחכם אחד הורה להם כך אם אחר מוחו צא לשם חכם אחר לאסור מה שהם מתירין נהוג צו איסור עיי"ש. ונ"ל דהוא הדין אם הראשון היה אסור יכול השני להחיר אחר מוחו דליחא דפרק כיצד משתפין (עירובין פו:) גבי מחילה תליה בשנה דקאמר תלמודא דרבי יוסי אסור וא"ת הואיל ורבי יוסי לגבי שנה לית ליה מחילה תליה אחרו מעשה שנעשה ציפורי להחיר מחילה תליה על פי מי נעשה הלא רבי יוסי ראש של ציפורי הוה ועל פיו היו עושין כולן כדאמר בסנהדרין (לג:) אחר רבי יוסי לציפורי לא על פי רבי יוסי נעשה אלא על פי רבי ישמעאל דרבי יוסי נעשה שכבר נפטר רבי יוסי אלא תא דאף על פי שהיו נוהגים להחמיר כרבי יוסי מכל מקום לאחר מיתתו נהגו להקל כצנא נא: אמרינן דפרק אלו טריפות (חולין דף מ"ד:) חכם שאסר דבר אין חצירו רשאי להחיר ודוקא דבר התלי בצנא ושיקול הדעת אבל אם הראשון טעה בדבר משנה אי נמי השני יש לו קבלה אמיתית ואגמריה סמין יכול להחיר מה שאסר הראשון. וכשאסר הראשון מכה כצנא וכששמע כצנא השני מסכים עמו להחיר כתב הר"ן על שם הראב"ד (ע"ו.) ד"ה ת"ר) והרשב"א (ע"ו.) ד"ה חט, חולין מד: ד"ה והא ר"ש פרק קמא דעבודה זרה (דף ע"ן) (א:) ד"ה הנשאל דאין רשאי להחיר ואם החיר אינו מותר דשויה חסיכה דאיסורא אצל הר"ן עצמו כתב הא דאין רשאי השני להחיר אינו אלא מפני כבודו של ראשון וכיון דחזרו צו ומסכים לסדרת השני רשאי דאין כאן לומר דשויה חסיכה דאיסורא עיי"ש בצורף נב) ולפי דעת הר"ן משמע דאם הראשון החיר אין חצירו רשאי לאסור מפני כבודו של ראשון אבל לדעת הראב"ד והרשב"א דטעמא משום דשויה חסיכה דאיסורא אם כן יכול השני לאסור מה שהחיר הראשון ועוד האריך בשלטי הגיזרים (א: אות ג) צענינים אלו עיי"ש:

חדושי הגהות

[נ] נראה לשון הטור שלא כסדר הוא דהא הדין שכתב בחזרונו וכן אם טעה בפסקי הגאונים וכו' הוא יותר צרור שאין צו מחלוקת הרא"ש עליו אצל הדין הראשון שכתב הראב"ד דחולק על דברי גאון חלקו עליו הרא"ש ובעל המאור והדין האחרון הוה ליה להציא ראשון וכי האי גוונא הציאו הרא"ש כמו שמראה דברי הרב צמ יוסף (ראש יוסף ס"ק מ) ועיין שם שהאריך עוד:

הגהות והערות

נא] עיין תומים ס"ק ז. ואולי אפשר לחלק בין מנהג שנהגו בתורת חומרא שלא בתורת פסק הלכה לבין חכם שאסר בתורת פסק הלכה: [נב] עיין דרכי משה יו"ד סימן רמה אות ז: [נג] ודעת החכם י"ל דסבירא ליה כפירוש הרי"ף בטעה בשיקול הדעת דסתמא דתלמודא פריך ממלחיה, ולית ליה פירוש רש"י דרוב דיינים חולקים עליו ודעתו שאין זה נחשב אפילו טעות בשיקול הדעת, וא"כ ממה נפשך בזמן הזה אם דין זה נפסק על ידי התלמוד או הגאונים הרי טעה בדבר משנה, ואם לא נפסק רק דרוב דיינים חולקים אין כאן טעות כלל (שו"ת לחם רב סי' קפד): [נד] הפורר כשהעתיק דברי הראב"ד העתיקם

טור <מכון שירת דבורה> - טו (חוי"מ א - לח): יעקב בן אשר (בעל הטורים) (2) {0} עמוד מס 247 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה